

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ζ'

19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1929

ΑΡΙΘ 3

ΕΟΡΤΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἀριθμ. Πρωτ. 1320

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας, ἐν Χριστῷ, τῷ Θεῷ, λίαν ἀγαπητὲ ἀδελφεῖ καὶ συλλειτουργεῖ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος Κύριε Χρυσόστομε. Τὴν Ὑμετέραν περιπουδάστον Ἡμῖν Μακαριότητα ἐν ἀγίῳ φιλήματι περιπτυσσόμενοι, ἡδέως προσαγορεύομεν.

«Ὁλόγητός Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ».

Τὴν ἐν σαρκὶ οὖν ἐπὶ σωτηρίᾳ ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίαν τοῦ Θεοανθρώπου Σωτῆρος Χριστοῦ πανηγυρίζοντες σήμερον διήλθομεν πλήρεις χαρᾶς σὺν πάσῃ τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Ἀδελφότητι καὶ τῷ συνεληλυθότῳ χριστιανῷ λαῷ ἕως Βηθλεέμ, τὴν «οὐδαμῶς ἐλαχίστην ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰουδα» καὶ εἶδομεν τὸ «ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός», παιδίον νέον τὸν πρὸ αἰώνων Θεὸν ἐν ἀλόγων φάτῃ ἀνακεκλιμένον καὶ δόξαν Θεῶ τῷ ἐν ὑψίστοις μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἀνεπέψαμεν καὶ τῷ ἐπὶ γῆς ὀφθέντι δῶρα μετὰ τῶν Μάγων προσηγάγομεν, δεήσεις ἐκτενεῖς ὑπὲρ παντός τοῦ κόσμου, ὅν σῶσαι ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας παρεγένετο.

Τὴν θεῖαν δὲ καὶ ἀνείμακτον θυσίαν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ Χριστὸς ἐτέχθη, τελέσαντες, ἐμνήσθιμεν ἀγάπῃ ἀδελφικῇ καὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας περιπουδάστου Μακαριότητος, αἰτησάμενοι Αὐτῇ τε καὶ παντὶ τῷ χριστοτερπεῖ πληρώματι πλουσίας τὰς οὐρανίους εὐλογίας.

Καὶ γὼν δ' ὅτε, ἐπανεληθόντες εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἀσμενοῦχομεν ἐν Χριστῷ τεχθέντι τὴν Ὑμετέραν Κορυφὴν περιπτυξόμενοι, τὰς αὐτὰς φέρομεν ἐν χεῖλεσι καὶ τῇ καρδίᾳ εὐχὰς δεόμενοι ἅμα τῆς Ἀγαθότητος Αὐτοῦ, ὅπως δωρήσῃται Αὐτῇ τε καὶ τῷ ἐμπειπιστευμένῳ Αὐτῇ λογικῷ πινυλῷ τὸν νέον σωτήριον ἐνιαυτὸν οὐρανίων δωρημάτων πεπληρωμένον.

Ἀξιοῦντες δ' ἀδελφικῶς Αὐτὴν ἐρμηνεύσαι τὰς ἐγκαρδίους Ἡμῶν ἐπὶ τῇ εορτῇ προσήσεις τοῖς ἀγαπητοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, τοῖς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ἀποτελοῦσιν, αὐθις καὶ πολλάκις τὴν ἐν Χρι-

στῷ τεχθέντι ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν Αὐτῇ ἀπονέμομεν καὶ διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ αἰθρῇ Δεκεμβρίου κε' ε.

Τῆς Ὑμετέρας περιπουδάστου Ἡμῖν καὶ Σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς τῷ Χρῆ ἀδελφὸς καὶ δῶρα πρόθυμος
† Ο ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

Ἡ ΝΕΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

Θαυμάζομεν πολλάκις τὴν δραστηριότητα τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας πάντοτε μὲν, μάλιστα δὲ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους. Ἐργάζεται πυρετωδῶς διὰ τῆς ἐκδόσεως Ἐγκυκλίων, ἰδρύσεως Σχολῶν καὶ Ἐπισκοπῶν οὐ μόνον ἐν ταῖς Κατολικαῖς χώραις, ἀλλὰ καὶ ἀλλοχθῶν. Ἡ Ἐκκλησία τῆς παλαιᾶς Ρώμης προσπαθῆναι προσδίδῃ ἐνότητα εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς. Ἐσχάτως ὁ Πάπας Πῖος ΙΑ' ἐξέδοτο νέαν Ἐγκύκλιον De rebus orientaliū, ἧς δὲν περιέχει ἀνάπτυξιν διδασκαλιῶν, ἀλλ' ἐφίστησι τὴν προσοχὴν τοῦ Κατολικοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ «Ἀνατολικοῦ Ἰνστιτούτου», τὸ ὁποῖον ἰδρυθὲν πρὸ τινῶν ἐτῶν ἔχει σκοπὸν νὰ καταρτίζη κληρικοὺς γνώστας τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων. Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο, ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Πάπα Βενεδίκτου ιε', εἶνε ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν. Διευθυντῆς δὲ αὐτοῦ εἶνε σήμερον ὁ Γάλλος Ἰησουΐτης M. D' Herbigny ὅστις ἐξεπλήρησσε ἄλλοτε ἀποστολὰς εἰς τὴν Μόσχαν, προαχθεὶς εἰς Ἐπίσκοπον Ἰλίου in partibus infidelium. Ὁ Πάπας Πῖος ΙΑ' προτίθεται νὰ ἰδρύσῃ νέον οἰκοδόμημα παρὰ τὸ Ἰνστιτούτον, ὡς λέγει, ἐν ᾧ θὰ εἶνε βιβλιοθήκη πλουσία διὰ τὰς Ἀνατολικὰς μελέτας. Διὰ τῆς νέας Ἐγκυκλίου ζητεῖ ὁ Πάπας, ὅπως ἐν ἐκάστη Ἐπισκοπῇ ὑπάρχει κληρικὸς γνώστης τῶν Ἀνατολικῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὰ Σεμινάρια πρέπει νὰ ἰδρυθῇ εἰδικὴ ἔδρα Ἀνατολικῶν μελετῶν.

Τίς ὁ σκοπὸς τῆς νέας Ἐγκυκλίου; Κατὰ τὸ φαινόμενον εἶνε ἡ μελέτη τῶν τῆς Ἀνατολῆς, κατὰ βᾶθος δὲ ἡ προπαγανδικὴ ἐνέργεια πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἧς ἔχεται στερεῶς τῶν

γνησίων καὶ ἀναλλοιώτων διδασκαλιῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν θεοπνευστῶν Ἀποστόλων. Ἡ Ἐκκλησία τῆς παλαιᾶς Ρώμης, συμφῶνως πρὸς τὰς μοναρχικὰς ἀρχὰς τῆς, ζητεῖ διὰ παντοίων μέσων, per fas et nefas, νὰ προσηλυτίσῃ τὴν Ἀνατολήν, ἐν ἣ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, φωτίσας καὶ κατανύσσας τὴν ἀνθρωπότητα. Πρὸς τοῦτο ἐφευρε τὸν Οὐνιτισμὸν, τὸ τραγελαφικὸν ἐκκλησιῶν σύστημα, δι' οὗ ζητεῖ νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς Ὀρθοδόξους. Κληρικεῖ, ψυχῇ τε καὶ σώματι κατόλικοι, φέρουν τὸ ἔνδυμα τοῦ Ὀρθοδόξου κληρικοῦ καὶ ἐκτελοῦν τὴν θείαν λειτουργίαν τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου, μνημονεύοντες τοῦ Πάπα. Αὐτοὶ δὲ ἰδρύνουν μεγαλοπρεπῆ ἀρρένων τε καὶ θηλέων σχολεῖα καὶ δι' αὐτῶν, σαγηνεύοντες τὴν εὐπλαστον τρυφερὰν ἡλικίαν, ἄρχονται τοῦ ἔργου τῆς πολυφαρμάκου Κίρκης, ποτίζοντες αὐτὴν «φάρμακα λυγρ' ἵνα πάγχυ λυθοί-οιτο πατρίδος αἵης». Ἀλλὰ τὰ φάρμακα ταῦτα εἶνε ὀλεθριώτερα τῆς ὀμηρικῆς Κίρκης, διότι μεταβάλλουν τὴν φωνὴν καὶ τὸ ὕφος, αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ Ὀρθοδόξου, ἐνῶ ἐκεῖνα δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσδύσουν μέχρι τῆς ψυχῆς.

«ἀτὰρ νοῦς ἦν ἔμπεδος, ὡς τὸ πάρος περ».

Ἡ τοιαύτη ἀντεναγγελικὴ τοῦ Βατικανοῦ πολιτικὴ χρονολογεῖται μὲν ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ἐπισημοποιήθη δὲ ἐπὶ τὸ ἀβροεπέστερον καὶ τὸ φιλελληνικώτερον ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Πάπα Λέοντος ΙΓ' ὅστις ἐν ἐγκυκλίῳ πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους «τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας», περὶ ἐγκαθιδρύσεως ἐν Ἀθήναις Ἱεροδιδασκαλείου Κατολικῶν Κληρικῶν, ἀποθανυμάζων τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, «ὡς χωρήσασαν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον εἰς ὃ δύναται ποτε νὰ χωρήσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια διὰ μόνου τοῦ φυσικοῦ φωτός», ἀναπολεῖ δὲ καὶ ὅσους ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία παρήγαγε Πατέρας καὶ Διδασκάλους, «παρήγαγε δέ, θεία εὐδοκία, πλείστους τε καὶ μεγάλους». Διὰ τῆς ἐνώσεως, ὡς λέγει ὁ Λέων ΙΓ', μετὰ τοῦ ἄκρου Ἀρχιερέως οὐδὲν ἡ Ἑλλάς θ' ἀπολέσῃ ἐκ τοῦ μεγαλείου, τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν ἐγκαλλωπισμάτων αὐτῆς, «ἀλλὰ τὸνναντίον καὶ ἔρεισμα καὶ κλέος προσκτήσεται».

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, κατέχουσα τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν ἀσινῆ καὶ ἀλόβητον καὶ ὀδηγομένην ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ἐκ τῆς τοιαύτης μελέτης, διότι τὸνναντίον διὰ ταύτης θ' ἀποκαλυφθῆ καθαρώτερον ἡ ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας, ἥτις ἥμιστα ἔχει πλαστὰς ὄψεις καὶ «ψευδοῖσιδωρεῖς διατάξεις». Ἐχει τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ἔχει τὰς Οἰκουμενι-

κὰς Συνόδους καὶ τοὺς σεπτοὺς καὶ Μεγαλωνύμους Πατέρας, οἵτινες «ὄλην εἰσδεξάμενοι τὴν νοητὴν λαμπρότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὑπερφύεστατον χρησιμολόγημα, τῷ βραχὺ ῥήματι καὶ πολλῇ συνέσει, θεοπνεύστως ἀπεφθέγγαντο, εὐαγγελικῶν προϋστάμενοι δογμάτων καὶ τῶν εὐσεβῶν παραδόσεων, ἀνωθεν λαβόντες τὴν ἀποκατάστασιν».

Ἄς μελετήσῃ ἡ Παπικὴ ἀρχαίαν Ἐκκλήνην ἱστορίαν διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας καὶ πλουσίας βιβλιοθήκης ἃς ἐξευρενήσῃ τὰς πηγὰς καὶ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἃς ἐξετάσῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς λίθους τῆς ἀρχαιότητος καὶ τὰς κατακόμβας τῆς Ρώμης. Πανταχοῦ θ' ἀποκαλυφθῆ ἡ ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας, διότι ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία, νεαρὰ πάντοτε καὶ σφριγῶσα, τίκει καὶ ἐκτρέφει, ὡς ἔκγονα θαλασσῆς, νέα καὶ ξενήκουστα δόγματα τῇ ἀρχαιότητι ἀποκεκρυμμένα καὶ μήτε τοῖς θεοπνεύστοις Ἀποστόλοις, μήτε τοῖς Θεοφόροις Πατράσι γνωστὰ καὶ δεδηλωμένα. Οὐδεὶς δὲ φθόνος τῆς πολυτεκνίας.

Καὶ ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν νὰ μελετηθῆ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, ἀλλ' ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως. Ἡ Ἱστορία εἶνε ἀψευδὲς μάρτυς τῆς ἀληθείας, Ἱστορίας γὰρ ψυχῇ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ τῆς ἀληθείας χοῦμα ἐπάναγκας ἱερὸν, ὃ δὲ πρὸ ταύτης τὸ ψεῦδος ἄγων ἱεροσύλος» (Πολυβ. σελ. 12 ἐκδ. Βόννης). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀοιδίμος Πατριάρχης Κ' πόλεως Γρηγόριος ΣΤ' τῇ 5 Ὀβρίου 1868 ἀπαντῶν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Πάπα Πίου Θ' εἰς τὴν ἐν Βατικανῷ Σύνοδον, ἔλεγεν «Ἐπειδὴ ὑπῆρξεν Ἐκκλησία πρὸ δέκα αἰῶνων τὰ αὐτὰ ἔχουσα δόγματα ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, ἐν τῇ πρεσβυτέρῃ καὶ τῇ νέᾳ Ρώμῃ, ἀναδράμωμεν ἐκάτεροι εἰς ἐκείνην καὶ ἴδωμεν ὁπότεροι προσέθεντο ἢ ἀφεῖλον ἔκκοπτέσθω ἢ προσθήκη, ἐὰν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει προστεθείσθω τὸ ἀφαιρεθὲν, ἐὰν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει καὶ τότε σύμπαντες ἀνεπαισθήτως εὐρεθησόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδοξίας, ὁπόθεν ἡ Ρώμη τῶν κάτω χρόνων, μακρυνομένη ἐπὶ μᾶλλον, ἀρέσκειται νὰ πλατύνῃ τὸ σχίσμα διὰ νέων δογμάτων καὶ θεσπισμάτων, ἐκτρεπομένων τῆς ἱερᾶς παραδόσεως». Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἦν καὶ ὁ Βικέντιος τῆς Ἱ. Μονῆς Λιγίνης ἐν Γαλλίᾳ ἔθετο, ἃς ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν οἱ τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ὀπαδοί. «Τοῦτο ἔσται ἐὰν τῷ καθόλου, τῇ ἀρχαιότητι καὶ τῇ συμφωνίᾳ στοιχῶμεν» (Sed hoc fiat si sequimur universalitatem, antiquitatem consensionem). Ἀληθῶς δὲ ὀρθῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ὁ περιώνυμος Βέρσων τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀνακηρύττει (ὅστις καὶ ἀπεκάλει τοὺς Ἕλληνας «ἀδελφοὺς τῶν Γάλλων

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

Ἡμερομηνία	Κυριακαὶ Ἐδαγγελίων	Κυριακαὶ Ἀποστόλων	Ἐσθινά	Ἡχοί
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	3: Κυρ. ΙΕ' Λουκᾶ	Κυρ. ΑΒ'	Β'	β'
	10: ΙΖ' Ματ. (Ταλ.)	Ἀγ. Χαραλάμ.	Γ'	γ'
	17: ΙΖ' Ματθαίου (Χαναταίας)	Κυρ. ΙΖ'	Δ'	δ'
	24: ΙΣ' Λουκᾶ (Τελ. Φαρισαίου)	ΚΕ' (Πρωθ.)	Ε'	πλ.α'

ἢ μᾶλλον Πατέρας δι' ὧν ἡ πίστις μετεδόθη αὐτοῖς»
 «Ἄν οἱ Ἕλληνες δὲν δέχονται τὰ ἐπὶ Δυτικῶν Συνόδων ψηφισθέντα, ἅτε μὴ παραστάντες ἐν αὐταῖς, Οἰκουμενικῆ τῆς Συνόδου ἢ θὰ ἐξεύρη τρόπον συμβιβασμοῦ ἢ θὰ ἐπαναγάγῃ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπου ἦσαν πρὶν ἢ ἐπέλεθη ἢ διάστασις».

Δυστυχῶς ὅμως καὶ τὸ Ἰνστιτούτον ἐν Ρώμῃ θὰ εἶνε ὡς ἡ παλαιὰ Σχολὴ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἡ Congregatio de propaganda fidei ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου XV (1691) ὅστις ἐν ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς ἔλεγεν ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χριστιανοὶ εὐρίσκονται ἐν καταστάσει βλακειας, καὶ οἵτινες ἀνέλαβον σχεδὸν τὴν φύσιν τῶν θηρίων καὶ διατηροῦνται μόνον ἵνα χρησιμεύωσι πρὸς πληθυσμὸν τῶν κατοίκων τοῦ Ἄδου χάριν τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ (πρβ. Α. Δ. Κυριακοῦ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Γ' 111).

Διὰ τοῦτο πρέπει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησίᾳ νὰ προσέχη καί, ὡς ἀγρυπνὸς φρουρός, νὰ διαφυλάττῃ τὸ Ὁρθόδοξον ποιμνιον ἀπὸ τοιούτων τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας δρομίων. Πρέπει νὰ προσφυλαττώμεθα παρ' αὐτῶν καὶ νὰ φοβώμεθα αὐτοὺς et dona ferentes. Ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία ἀποστέλλει σίφιη προπαγανδῶν ἀνθρώπων ἀναβαινόντων, ὡσεὶ καπνὸς καιομένης καμίνου, ἔστω ὅταν λέγονται Ἕλληνες καὶ ἐγεννήθησαν ἐν Ἑλλάδι.

Τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ οἱ Ἀλλάτιοι καὶ Ἀρχοῦδοι. Τοιοῦτοι εἶνε καὶ οἱ λεγόμενοι Οὐνῖται οἵτινες δὲν ὑβρίζουν ἴσως, ὡς ὁ Λέων Ἀλλάτιος, ὀνομάζων τοὺς Ἕλληνας «ὡς ἀμαθεῖς, κολοῦς, σχισματικούς»; ἀλλ' εἶνε ἐπικινδυνότεροι διότι παρουσιάζονται ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ προβάτου. Ὁ αἰδιμὸς ἐθνομάρτυς Κύριλλος Λούμαρις ὁρθῶς ἔλεγει: «Ὅταν μᾶς ὁμιλοῦσιν οἱ Γεζουῖται μὲ γλυκὰ λόγια καὶ ἐκεῖ κρύπτουσι τὸ φαρμάκι· ὅταν μᾶς τιμῶσι, τότε μᾶς γελῶσιν εἰς τὸν ἕανόν τους· ὅταν διδάσκουσι, τότε μᾶς πραγματεύονται· ὅταν μᾶς χαρίζουν χαρτάκια ἢ κομποσκοίνια (ἢ ἰδρῶν Σχολεῖα προσθέντομεν ἡμεῖ) τότε μᾶς παγιδεύουσιν». (Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμ. Σταχυολογίας).

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως
 ΠΟΥΚΑΡΠΟΣ

Ἡ ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ἐν σχέσει πρὸς ὅσα ἔχομεν γράψει περὶ τῆς παρ' ἡμῖν θρησκευτικῆς μορφώσεως τῶν παιδῶν θεωροῦμεν ἐπάναγκας σήμερον γὰ ἀσχληθῶμεν ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τῆς παιδικῆς λατρείας ἧτις δὲν δύναται ἢ νὰ ἀποτελέσῃ ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ καλῶς ἐννοουμένου προγράμματος τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς. Εἶναι γνωστὸν ἄλλως ὅτι θρησκευτικὴ μόρφωσις δὲν εἶναι μόναι αἱ γνώσεις αἱ θρησκευτικαί, οὔτε μόναι αἱ ἕξεις αἱ ἠθικαί. Ἡ θρησκευτικὴ μόρφωσις, διὰ νὰ εἶναι πράγματι θρησκευτικὴ, πρέπει νὰ ἐμπνέται ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον συναίσθημα τῆς εὐσεβείας καὶ νὰ ἐμψυχῶται ἀπὸ τῆς ἀτομικῆς πείρας, ἣν ἕκαστος τῶν μορφουμένων δέον ν' ἀποκτήσῃ, τῆς πείρας τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ προσωπικῆς ἐπαφῆς, τῆς ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσίας τοῦ Ἀυροῦτοῦ. Ἡ πείρα αὕτη μόνον διὰ τῆς θείας λατρείας εἶναι δυνατόν νὰ προκληθῇ, ἐν ἣ ὑπὸ ἰδιαιτέρων ὁ λατρεύων πληροῦται συναίσθημάτων, ἀλλὰ καὶ θαυμασίως ἐπενεργεῖ ἢ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν θεραπεύουσα χάρις τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἀνεκάθεν ἡ προσευχὴ ἐθεωρήθη ἀναπόσπαστον τῆς σχολικῆς ζωῆς μέρος καὶ ἡ ἐκμάθησις ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων καὶ ψαλμῶν ποικίλλει τὸ πρόγραμμα τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, οὐχὶ δὲ σπανίως καταβλήθησαν καὶ καταβάλλονται εἰς προσπάθειαι πρὸς ὁμαδικὸν ἐκκλησιασμὸν τῶν μαθητῶν τῶν διαφόρων σχολείων, ἰδίως κατὰ τὰς μεγάλας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐφορίας. Ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς τὴν τοῦ ἐπισήμου σχολικοῦ προγράμματος ποῆσιν, τὰ διάφορα παρ' ἡμῖν Κατηχητικὰ Σχολεῖα τὴν θείαν λατρείαν, πάνυ ὀρθῶς, ἔχουσιν εἰς τὸ κέντρον τῆς ὅλης μορφωτικῆς αὐτῶν ἐργασίας. Ἐσχάτως καὶ ἀπόπειραι ἐγένοντο—τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν—τῆς ἐφαρμογῆς νέου τινὸς δι' ἡμᾶς συστήματος, τῆς τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας καὶ ἐκκλησιαστικῶν τινῶν τελετῶν ὅπως ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων. Ἄς ἴδωμεν τώρα κατὰ πόσον τὰ παρ' ἡμῖν γινόμενα ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς παιδικῆς λατρείας ἔχουσιν ἢ δύναται νὰ ἔχωσι τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπουσι, ἂν ἀναπτύσσωσι δ. λ. ν. τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ὄντως καὶ ἂν παρέχωσιν εἰς τοὺς οὕτω μορφουμένους τὴν συναίσθησιν τῆς ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ καθημερινὴ σχολικὴ προσευχὴ ἀναντιρρήτως δύναται νὰ ἔχη τὰ ἀποτελέσματά της, ὅπως καὶ πᾶσα ὅπου δήποτε—καλῶς γινομένη—προσευχὴ ἀλλ' ὅταν γίνεται ἀπλῶς διότι τὸ πρόγραμμα τὸ προστάζει ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης συναίσθησεως τοῦ γινομένου καὶ ἀπλῶς διότι κατήντησεν ἔθος, τὸ πρᾶγμα διαφέρει ἐντελῶς ὅχι μόνον ἀποτέλεσμα δὲν δύναται νὰ ἔχη, ἀλλὰ, πᾶν τοῦναντίον, καὶ βλάβην εἶναι ἱκανὴ νὰ προξενήσῃ. Εἶναι γνωστὸν πόσον παρ' ἡμῖν τὰ αὐτὰ πράγματα συγχρόνως χρησιμοποιοῦμεν χάνουσι τὴν πραγματικὴν τὴν ἀξίαν καὶ καταπτώσιν ἐν τέλει τύποι κενοί, ἄνευ οὐδενὸς οὐσιαστικοῦ περιεχομένου. Ὁ αὐτὸς κίνδυνος δυστυχῶς ὑπάρχει καὶ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς προσευχῆς. Ἐιυχε νὰ παρακολουθήσωμεν τάξεις σχολικὰς προσευχομένας πρὸ τῆς ἐνάρεσεως

τοῦ πρωϊνοῦ μαθήματος καὶ ἔσχομεν, δυστυχῶς, τὴν ἀπαισιωτέραν τῶν ἐντυπώσεων. Εἶναι περιττὸν νὰ περιγραφῆ τὸ θέαμα ἐν ταῖς λεπτομερείαις του, διότι ἀρκεῖ νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ στιγμή ἐκείνη διὰ πλείστους μαθητὰς εἶναι ἡ καταλληλοτέρα στιγμή διὰ τὰ μεταξὺ των καὶ τὰ εἰς βάρος τοῦ διευθύνοντος τὴν προσευχὴν διδασκάλου πειράγματα· δὲν εἶναι δέ, δυστυχῶς, πάντοτε ἀρκετὴ μόνη ἡ αὐστηρότης τοῦ τελευταίου, διὰ νὰ διατηρηθῆ ἡ τάξις κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, οὔτε καὶ ἡ ἀπλὴ τήρησις τῆς τάξεως εἶναι πάντοτε μαρτύριον τοῦ ὅτι πράγματι ὁ Θεὸς τὴν στιγμήν ἐκείνην λατρεύεται «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ».

Ἡ ἀπομνημόνευσις εἶτα καὶ ἡ ἐρημνεία καθὼς καὶ ἡ ἐκμάθησις τῆς μελωδίας *ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων* καὶ ψαλμῶν, ἀναμφιβόλως καὶ σκόπιμος εἶναι καὶ ἀποτελεσματικὴ δύναται νὰ καταστῆ, διότι συνειδητοποιεῖ διὰ τοὺς μικροὺς μαθητὰς ὠρισμένα μέλη τῆς θείας λατρείας—τὰ μᾶλλον αὐτοῖς προσιτά, διὰ τὴν ἡμιωδεστέραν αὐτῶν χρῆσιν καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν νοημάτων—καὶ δύναται νὰ καταστήσῃ τούτους ἱκανοὺς νὰ μετέχωσιν εἰς τινὰς στιγμὰς ἐνεργῶς τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινῆς προσευχῆς καὶ ὕμνωδιαις. Ἄλλὰ, ἂν καὶ τὸ μάθημα τοῦτο περιορισθῆ εἰς μόνην τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ καλοῦ βαθμοῦ, ὡς διὰ τὰ ἄλλα μαθήματα συμβαίνει, καὶ δὲν καταβληθῆ ἡ ἀπαιτουμένη ἀπὸ μέρους τοῦ διδάσκοντος προσπάθεια διὰ τὴν διέγερσιν τῶν ἀπαιτουμένων συναισθημάτων, διὰ τὴν δημιουργίαν παραστάσεων ἱκανῶν ν' ἀναπλασθῶσιν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν τοῦ κατόπιν βίου, καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦτο τοῦ θρησκευτικοῦ προγράμματος μέρος θὰ παραμείνῃ τύπος ξηρῆς καὶ ἴσως καὶ ἐπικίνδυνος, ὅταν ὁ μικρὸς μαθητὴς γενόμενος βραδυτέρον ἔφηβος θ' ἀρχίσῃ περὶ πάντων νὰ δυσπιστῆ.

Τὶ ὅμως νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ *ὁμαδικοῦ ἐκκλησιασμοῦ* τῶν μαθητῶν εἰς ναοὺς πόλεων καὶ χωρίων, ἐν οἷς εἶναι οὗτοι ὑποχρεωμένοι νὰ μείνωσιν ὄρθιοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας ἐν μέσῳ πλήθους ἐνηλίκων, νὰ ἔχωσι διαρκῶς τὴν ἀπειλὴν τῆς τιμωρίας, ἐὰν κινήθωσιν ἀπὸ τὴν θέσιν των, ν' ἀνυπομονῶσιν ἐνδομύχως πότε ἡ ἀκολουθία θὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέραμα τῆς; Καὶ διατί νὰ μὴ λάβωμεν ἐπ' ἴσης ὑπ' ὄψει ὅτι εἰς τοὺς τοιούτου εἶδους ἐκκλησιασμοὺς ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἐξ ἀνάγκης διὰ τὴν ἀπειλὴν τῆς τιμωρίας μεταβαίνοντες; Καὶ διατί νὰ μὴ προστεθῆ ἀκόμη τὸ ὅτι εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψίν μας ὑπέπεσαν, τὸ ὅτι δ. λ. δ. ὑπάρχουσι καὶ μαθηταὶ οἱ ὅποιοι, ὅταν ἡ τιμωρία ἐξαγγελθῆ ἐκ τῶν προτέρων καὶ εἶναι ἐλαφρά, ὡς π.χ. ἡ ἀντιγραφὴ σελίδων τινων τοῦ Ἀναγνωστικοῦ ἢ στίχων τινῶν τοῦ Ὁμήρου (!), προτιμῶσι τὰ συμβιβάζωσι τὰ πράγματα μετ' τὴν συνείδησίν των, δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπομένην παρουσιάζουσιν ἐτοίμην τὴν ἐξιλεωτικὴν ἀντιγραφὴν εἰς τὸν διδάσκαλον; Συνήθως θεωροῦνται οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ ὑπαίτιοι τῆς καταστάσεως ταύτης. Νομίζομεν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι παταῖον ἐν προκειμένῳ ὀλιγότερον εἶναι οἱ ἀτυχεῖς μαθηταὶ· ὁ περισσότερον ὅλον ὑπαίτιος εἶναι ὁ διατάσσων τὸν ὁμα-

δικόν, *ὕπὸ τοιαύτας συνθήκας*, ἐκκλησιασμόν, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴν περὶ τὴν πραγματικότητα καὶ πρὸ παντὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ παιδικοῦ καὶ τοῦ ἐφηβικοῦ ὀργανισμοῦ. Μέτρα ἀμελετήτως εἰσαγόμενα, ἄνευ τῶν ἀπαιτουμένων ψυχολογικῶν προϋποθέσεων, ἄνευ τῆς ἐπιβαλλομένης προπαρασκευῆς, εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν καταδεδικασμένα εἰς ἀποτυχίαν.

Νομίζομεν ὅτι εἶναι πλέον καιρὸς νὰ λεχθῆ ἡ ἀλήθεια. Πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ θάρρος νὰ ἀντιμετωπίζωμεν τὴν πραγματικότητα, ὅπως εἶναι, ἀφ' οὗ δὲν ἐφροντίσαμεν νὰ μὴ γίνῃ οἷα κατήνησεν. Οἱ μικροὶ μαθηταὶ δὲν προσεύχονται εἰς τοὺς ναοὺς μας, οὔτε κἂν ἀποκτώσιν εὐχαρίστους ἀναμνήσεις—ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων—ὄχι διότι παταῖε τὸ σύστημα τῆς ἀφθιάτου εἰς κάλλος, εἰς βαθύτητα καὶ εἰς ὕψος ὀρθοδόξου λατρείας, ἀλλὰ διότι ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ ἀδύνατους ὀργανισμοὺς ἀδύνατα κατορθώματα. Διακεκρυμένος κατὰ πάντα κληρικὸς ἠπόρησέ ποτε πῶς δὲν δύναται οἱ μικροὶ μαθηταὶ νὰ σταθῶσιν ὄρθιοι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἀκολουθίας τῶν Παθῶν τῆς Μεγ. Πέμπτης «ἀφ' οὗ ὀλόκληρος ἡ Χριστιανωσύνη ἴσταιται ἐπὶ ποδὸς τὴν ἡμέραν αὐτήν»; Ἄλλος, γνωστὸς διὰ τὴν δραστηριότητά του κληρικὸς, ἠπόρησε πῶς οἱ μαθηταὶ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ παραστῶσιν εἰς τὸν ναὸν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐνάργεως τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου καὶ ἐθεώρησεν ὡς «προτεσταντικόν» (sic) τὸ ὅτι οἱ μαθηταὶ θὰ παρίσταντο μόνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας. Ἠκούσθη καὶ ἡ γνώμη ὅτι εἶναι «φραγκικόν» τὸ νὰ ψάλληται ἡ θεία λειτουργία ἀπὸ παιδικὸν τετράφωνον χορὸν—καίτοι ἐτελεῖτο εἰδικῶς χάριν τῶν παιδῶν καὶ εἰς ὅλην τὴν πρωτεύουσαν ἔχει ἡδη ἐπικρατήσῃ ἐν τοῖς ναοῖς ἡ τετράφωνος χορωδία. Ἀναφέρομεν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν παραδείγματα, διὰ νὰ καταδειχθῆ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὸ πόσον ὀλίγον ἔχουσι παρ' ἡμῖν ἀσχοληθῆ εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα.

Ἄλλ' εἶναι προφανῶς ἀδύνατον νὰ κρατηθῆ ὄρθιος καὶ ἀκίνητος ὁ μικρὸς μαθητὴς ἐπὶ 2 καὶ 3 ὥρας, χωρὶς νὰ μετέχῃ ὁ ἴδιος εἰς τὴν τελουμένην περὶ αὐτὸν κίνησιν, καὶ νὰ προσέξῃ, νὰ ἐνθουσιασθῆ, νὰ κατανυγῆ, νὰ προσευχηθῆ, νὰ αἰσθανθῆ ἀγάπην πρὸς τὴν θείαν λατρείαν, νὰ ἀνοίξῃ τὴν ψυχὴν του διὰ νὰ ὑποδεχθῆ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἀποτελεῖ σκληρότητα καὶ τι πλέον ἐκ μέρους μας ἡ ἀξίωσις ὅπως ὑποβληθῆ εἰς τοιοῦτο σωματικὸν καὶ ψυχικὸν μαρτύριον ὁ τρυφερώτατος ὀργανισμὸς τοῦ κατηχομένου μας καὶ θὰ εἶναι, τοῦλάχιστον, ἄγνοια τῶν πραγμάτων ἀπὸ μέρους μας ἐὰν δὲν θὰ περιμενόμενον ἀναγκαίαν καὶ φυσικὴν τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου κατὰ τῆς ἀξιώσεώς μας ἀντίδρασιν.

Ἴδου διατί ἡ προσπάθεια τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὅπως τελῶνται ἰδιαίτερος αἱ *ἱεραὶ ἀκολουθίαι χάριν τῶν παιδῶν*, καὶ σκοπιμωτέρα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι καὶ περισσοτέρας διὰ τοῦτο ἔπρεπε ν' ἐξιωθῆ προσοχῆς καὶ πρότυπον εὐρύτερας μιμήσεως ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Εἰς ναὸν ἰδιαίτερον, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προοριζόμενον, διὰ

τῶν ἀναγκαίων καθισμάτων ἐφοδιασμένον, θὰ ἐτε-
λειτο ὅλος διόλου χάριν τῶν παιδῶν ἢ θεία λειτουργία
καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀκολουθίαι.
Ὁ χρόνος τῆς διαρκείας τῶν ἀκολουθιῶν τούτων θὰ
ἦτο περιορισμένος, ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀντοχὴν τῶν
ὀργανισμῶν τῶν παιδῶν, χάριν τῶν ὁποίων θὰ ἐτε-
λοῦντο. Ἡ μουσικὴ θὰ ἦτο ἀνάλογος, ἱκανὴ νὰ προ-
σελκύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παι-
δῶν καὶ κατάλληλος διὰ νὰ τέρψῃ πραγματικῶς καὶ
νὰ διαγεῖρῃ τὰ ὑψηλότερα συναισθήματα τῶν νεο-
ρῶν ἐκκλησιαζομένων. Τῆς ὅλης λατρείας θὰ μετεί-
χον αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, εἴτε ἐκ περιτρο-
πῆς ψάλλοντες τὰ ἱερὰ ᾠσματα κατὰ χορούς, εἴτε
συμπάλλοντες ὅλοι ὁμοῦ, εἴτε ὑποψάλλοντες, κατὰ τὸ
ὑπόδειγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, αὐτοὶ βοηθοῦν-
τες τὸν ἱερέα καὶ τοὺς νεοκόρους, αὐτοὶ παρασκευά-
ζοντες τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἀκολουθιῶν,
αὐτοὶ διακοσμοῦντες τὸν ναὸν τῶν, αὐτοὶ ἔχοντες τὴν
ἐπιτήρησιν τῆς κατὰ τὴν θεϊαν λατρείαν πλήρους τά-
ξεως ἐν τῷ ναῷ. Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐφοδιασθῶσι
δι' ἰδιαιτέρων ἐγκολπίων περιεχόντων τὰ ἀπαραίτητα
διὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν ἐν τῷ ναῷ τελουμένων
μετὰ τῆς σχετικῆς στοιχειώδους ἐρμηνείας καὶ οὕτω
νὰ δύνανται εἰς πᾶσαν στιγμήν νὰ ἀντιληφθῶσι τὴν
ἱερότητα τῶν τελουμένων, τὴν σημασίαν τῶν λεγο-
μένων καὶ πρὸ πάντων νὰ ἔχωσι πάντοτε τὴν προσο-
χὴν τῶν εἰς τὴν γινομένην ἱεροτελεσίαν, ὅπερ διευ-
κολύνεται κατὰ πολὺ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως εὐ-
χρήστου βιβλιδίου, ὅπως συνήθως συμβαίνει κατὰ
τὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τὸ κή-
ρυγμα, τέλος, στοιχεῖον ἀναπόσπαστον τῆς δημοσίας
θείας λατρείας, θὰ ἦτο ἐντελῶς προσηρμοσμένον
πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς παιδικῆς ψυχῆς, θίγον αὐτὰ
τὰ προβλήματα τῆς παιδικῆς ζωῆς, ὑπεγίθρον βασι-
μηδὸν τὸν κόπον πρὸς ὑψηλότερα ἰδεώδη, ἐμφανί-
ζον τὸν Χριστιανισμὸν ὡς θρησκείαν δυναμένην ν'
ἀπασχολήσῃ καὶ τὴν τρυφερὰν ἡλικίαν, ὑποδεικνύον
τὰ θέλητρα τὰ ὁποῖα δύναται ἡ παιδικὴ ψυχὴ ν'
ἀνακαλύψῃ εἰς τὴν ὀρθόδοξον λατρείαν καὶ εἰς τὴν
χριστιανικὴν ζωὴν καί, ἐπὶ πᾶσιν, ἀπευθυνόμενον
εἰδικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν παιδικὴν ψυχὴν μετὰ τὴν
γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δύναται ὁ παιδικὸς νοῦς νὰ ἐν-
νοήσῃ.

Βεβαίως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν εὐθὺς καὶ διὰ μιᾶς
νὰ δημιουργηθῶσι τόσα κέντρα παιδικῆς λατρείας
ὅσα καὶ ἀπαιτοῦσιν αἱ ἀνάγκαι τῆς πρωτεύουσας καὶ
αἱ χιλιάδες τῶν ξένων πρὸς τὴν θεϊαν λατρείαν παι-
δῶν καὶ ἐφήβων, οὕτε θὰ ἦτο δυνατόν εὐθὺς ἐξ ἀρ-
χῆς νὰ γενικευθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ προκαλέσῃ τὸ
ἐνδιαφέρον αὐτῶν τούτων τῶν ἐχόντων μὲν ἀνάγκην,
μὴ ἐχόντων ὅμως τὴν συνείδησιν τῆς ἀνάγκης τῆς
λατρείας παιδῶν καὶ ἐφήβων. Θὰ ἔπρεπε τὸ πρᾶγμα
ν' ἀπασχολητῆ σοβαρώτερον τόσον τοὺς ἐφημερίους
τῶν διαφόρων ἐνοριῶν, ὅσον καὶ τοὺς γονεῖς καὶ δι-
δασκάλους, τῶν ὁποίων ἐπιβάλλεται ἢ ἐν προκει-
μένῳ συναρρασία. Ἀλλὰ δύναται ὁ θεσμὸς ν' ἀπο-
τελέσῃ καὶ ἴδιον κεφάλαιον τῶν παρ' ἡμῖν κατηχη-
τικῶν σχολείων, διότι αὐτὸς κυρίως θὰ δυνηθῇ νὰ
βοηθήσῃ τὴν ὅλην θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφω-

σιν, τῆς ὁποίας τὴν ἐπιστέγασιν εἶναι πολὺ ἐπιφα-
λὲς ν' ἀναμένωμεν, χωρὶς ἰδιαιτέραν προσπάθειαν
προσαρμογῆς τοῦ τύπου τῆς θείας λατρείας πρὸς τὰς
πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς παιδικῆς ψυχῆς.

Μόνον μὲ τοιοῦτον τύπον παιδικῆς δημοσίας λα-
τρείας ὡς βίβιν δύναται νὰ ἔχη ἀποτελεσμα καὶ τῆς
καθ' ἡμέραν σχολικῆς προσευχῆς ὁ θεσμὸς καὶ τῶν
ἐκκλησιαστικῶν τροπαρίων ἢ ἀποστίθις καὶ ἡ ἐρμη-
νεῖα. Τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου
Ἀνδρέου κατεβλήθη φρονίτις, ἀπὸ διετίας περίπου,
νὰ καταστῇ τὸ πρότυπον κέντρον τοιαύτης λατρείας
παιδικῆς. Δυστυχῶς μᾶς ἔλειψεν ἡ συνεργασία γο-
νέων καὶ διδασκάλων καί, πρὸ παντός, δὲν ἔλειψεν
ἡ ἀπὸ μέρους κύκλων τινῶν παρεξήγησις τοῦ πράγ-
ματος καὶ ἡ ἀπὸ μέρους ἄλλων διὰ τῆς ἀδιαφορίας
ἐξάντησις καὶ τῶν ὀλίγων δυναμένων, αἵτινες ἠδύ-
ναντο πρὸς τοῦτο νὰ διατεθῶσιν. Ἐλπίζομεν προσε-
χῶς νὰ καταστῇ δυνατὴ τοῦ πειράματος ἡ ἐπανάληψις,
ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ καλὴ διάθεσις καὶ
ἡ πίστις τῶν οργανωτῶν.

ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

(Αἱ κυριώτεραι εορταὶ τῆς ἐβδομάδος)

17. Ἄντωνιος ὁ Μέγας ἐγεννήθη ἐν Αἰγύπτῳ περὶ
τὰ μέσα τοῦ γ' αἰ. ἐκ γονέων πλουσίων καὶ ἐπιφανῶν,
διανείμας δὲ μετὰ τὸν θάνατόν του, εἰκοσαετῆς μόλις,
τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς ἐνδεεῖς, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
ἐρημον, ἔνθα ἐπεδόθη εἰς αὐστηρὰν ἀσκήσιν, ἐφ' ἣ κα-
τέστη διασημώτατος. Τούτου ἕνεκα ἡ πᾶσα σχεδὸν ἐρη-
μος ταχέως ἐπληρώθη ἀναχωρητῶν, ὧν τινες ἐγένοντο
διαπορεῖς ἐπὶ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ. Ἐτελεύτησεν ἐν ἡλικίᾳ
105 ἐτῶν τῷ 356. Τὸν βίον του συνέγραψεν ὁ Ἀλεξαν-
δρείας Ἀθανάσιος δέκα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἁγ.
Ἀντωνίου, ἦτοι τῷ 365, ἡ δὲ γνησιότης αὐτοῦ μαρτυρεῖ-
ται οὐ μόνον ὑπὸ πάντων τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν
χειρογράφων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν συγχρόνων τῷ Ἀθα-
νασίῳ συγγραφέων καὶ ἄλλων ἐγγύς τελοῦντων πρὸς τὴν
ἐποχὴν αὐτοῦ. Τοιοῦτοι ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Ἱε-
ρόνυμος, ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος κλ. Πάσας τὰς κατὰ τῆς
γνησιότητος τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου ἀντιρροήσεις ἀνή-
ρτησεν ὁ Montfaucon. Τὸν βίον τοῦτον τοῦ ἁγ. Ἀντω-
νίου μετέφρασεν εἰς τὴν λατινικὴν ὁ πρεσβύτερος Εἰθ-
γόριος σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὴν συγγραφὴν του (365-870).
Ὁ Αὐγουστίνος ὁμολογεῖ εἰς τὰς ἐξιμολογήσεις του ὅτι
ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου τὰ μάλιστα
συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς τὸν Χριστιαν-
ισμὸν. Ὁ δὲ ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος συμβουλεύει
τοὺς ἀκροατὰς του ἐν τινι τῶν ὁμιλιῶν του νὰ ἀναγινώ-
σκουν τὸν βίον τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου. Τὸ λείψανον τοῦ ἁγ.
Ἀντωνίου μετηνέχθη τὸ πρῶτον εἰς Ἀλεξάνδρειαν τῷ
561 ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, εἶτα, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς
Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, εἰς Κωνίην περὶ τὸ
635, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βιέννης, μεθ' ἧν εἰς Ἀρ-
λιν, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Ἰουλιανοῦ.

18. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐγεννήθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
τῷ 293. Διάκονος ὢν συνάδουσε τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέ-
ξανδρον εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Α'. Οἰκίῳ Συνόδῳ καὶ
μετέσχε ζωηρῶς τῶν περὶ τοῦ Ἀρείου συζητήσεων· αὐτοῦ
εἰσήγησις ὑπῆρξεν ὁ ὅρος «ὁμοούσιος» τῷ Πατρὶ ἐπὶ τοῦ
Υἱοῦ. Εἰκοσαετῆς μόλις διεδέχθη τὸν θάνατόν· Ἀλέξαν-
δρον εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον, ἀμυ-
θήτους δ' ὑπέστη διωγμοὺς ἐκ μέρους τοῦ ἀρειανισμοῦ
μέχρι τῆς τελευτῆς του (2 Μαΐου 373). Συνέγραψεν ἱκανὰ

συγγράμματα δογματικά, ἀπολογητικά, πολεμικά, ιστορικά, ἐρμηνευτικά καὶ ἠθικά, ἔγραψε δὲ καὶ «ἐπιστολάς ἐορταστικάς» περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἐορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Ἐν τῇ δογματικῇ διαλεκτικῇ ὑπερῆκοντισε κατὰ πολὺ τὴν διαλεκτικὴν δεινότητα τῶν ἀρειανῶν, ἀνεδείχθη δὲ ἀμίμητος γνώστης τῶν Ἀγίων Γραφῶν μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Ἐνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀφύτων ἀγώνων του προσηγορεύθη «Πατὴρ τῆς Ὁρθοδοξίας». Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀποκαλεῖ αὐτὸν «ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ». Ὁ Γρηγόριος ὁ Νανζιαζηνὸς «ὄφθαλμὸν τῆς Οἰκουμένης». Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέγει ὅτι ὁ ἅγ. Ἀθανάσιος διὰ τῶν συγγραμμάτων του ὡς διὰ θεραπευτικῶν βαλσάμων τὴν ὄλην ἐξωποιοῦσεν οἰκουμένην, ὁ δὲ Κοσμάς συμβουλεύει ἐκείνους εἰς τῶν ὁποίων τὰς χεῖρας περιπίπτει οἰονδήποτε σύγγραμμα τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου, εἰς δὲν ὑπάρχη χάρις πρὸς ἀντιγραφὴν του, νὰ τὸ ἀντιγράψουν ἕστω καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδύματός των.

Πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Μεγ. Ἀθανασίου, ἐορταζομένη οὐχὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς τελετῆς του (2 Μαΐου), ἀλλὰ τῇ ἡμέρᾳ τῆς εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν θρόνον ἀναρρήσεώς του (13 Ἰανουαρίου), συνεδέθη ἡ μνήμη τοῦ ἁγ. *Κυρίλλου* ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, († 9 Ἰουνίου 444 καὶ 28 Ἰαν. 445), μεγάλου καὶ τούτου ἱεράρχου, συνδέσαντος τὸ ὄνομά του ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ θεολογικῶς πρὸς τὴν γνωστὴν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ἀντινεοτόρειον κίνησιν, τὸ κέντρον τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν αἱ ἀνεξάντητοι ἔριδες περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ὡς Λυτρωτοῦ καὶ περὶ τῆς πρὸς ἄλλήλας σχέσεως τῶν δύο ἐν αὐτῷ φύσεων, τῆς Θεῆας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης.

Περὶ τῆς αἰτίας τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνορτασμοῦ τῶν δύο τούτων μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων διεξήχθησαν μακροὶ συζητήσεις μεταξὺ τῶν ἀγιολόγων.

Τὴν 19 Ἰανουαρίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην ἐνὸς τῶν ἐπιφανῶν ἡρώων τῆς Ὁρθοδοξίας, Μάρκου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ. Γεννηθεὶς ἐν Κπόλει τῷ 1391 ἐξ ἐπιφανῶν γονέων, ὑπηρετησάντων τὴν Ἐκκλησίαν, ἔτυχεν ἀδρότατης φιλοσοφικῆς καὶ θεολογικῆς παιδείας, διὰ τὴν ὁποίαν ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ αυτοκρ. Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ διάδοχου αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Η'. Νέος καταταχθεὶς εἰς τὸν κληρὸν καὶ ἀσκηθεὶς εἰς τὴν μονὴν τῶν Μαγκάνων διεκρίθη διὰ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ μελέτας καὶ διὰ τὸ κῦρος, μεθ' οὗ ἀπεφαίνετο περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ζητημάτων. Ὅτε τῷ 1437 ἀπεφασίσθη ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰς ἐνωτικὴν τῶν Ἐκκλησιῶν σύνοδον ἐν Ἰταλίᾳ, ὁ Μάρκος ἐκρίθη ἀπαραιτήτος διὰ τὰς ἐκεῖ συζητήσεις καὶ διὰ τοῦτο προήχθη εἰς μητροπολίτην Ἐφέσου. Συνοδεύσας τὸν αυτοκράτορα Ἰωάννην καὶ τὸν πατρ. Ἰωσήφ, τὸν β' (1416—1439) εἰς Φερράραν καὶ Φλωρεντίαν, ἐνθα συνεκλήθη ἡ σύνοδος (9 Ἀπριλίου 1438—2 Ἰουλίου 1439), ἀπεδείχθη ὁ ἀκαταγνώριστος πρόμαχος τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, προκαλέσας τὸν θαυμασμὸν καὶ αὐτῶν τῶν λατίνων. Ὅτε ὅμως τὸ πολιτικὸν συμφέρον τοῦ κινδυνεύοντος κράτους ἀπήτησε τὴν μεγάλην θυσίαν τῆς ὑποχωρήσεως εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ πάπα, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ πρωτείου αὐτοῦ, αἱ δὲ ψῆφοι τῶν ἐλλήνων ἀρχιερέων ἐξεβιάσθησαν διὰ τῆς πείνης καὶ τῶν ἀπειλῶν, μόνος ὁ Μάρκος ἠρνήθη τὴν ὑπογραφήν ὑπὸ τὸν συνοδικὸν ὄρον καὶ ἐπανεβλῆθαι εἰς ΚΠολιν (1440) ἠρνήθη καὶ τὸν προσενεχθέντα αὐτῷ πατριαρχικὸν θρόνον, καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς τὴν Ἐφeson δι' ἐγκυβλίαν καὶ ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων συγγραμμάτων ἐπολέμησε τὴν νόθον ἔνωσιν τῆς Φλωρεντίας. Τῷ 1443, τὴν 23 Ἰουνίου, νοσήσας ἀπέθανεν ἐν ΚΠόλει τιμηθεὶς ὑπὸ τῶν κατοίκων ὡς ἅγιος, τὴν δ' ὁμόφωνον ταύτην κρίσιν τοῦ λαοῦ ἐπεκύρωσεν ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐπισήμως ἡ Ἐκκλησία, ὀρίσασα τὴν μνήμην αὐτοῦ κατὰ τὴν γενέθλιον αὐτοῦ ἡμέραν, 19 Ἰανουαρίου.

ΠΕΡΙ ΜΙΑΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΝ

Ἐν τῇ ἐγκρίτῳ ἐφημερίδι τοῦ Βερολίνου «*Germania*», τῆς 3 Ἰανουαρίου ἐν. ἔ. ἐδημοσιεύθη ἀνταπόκρισις ἐξ Ἀθηνῶν πλήρης ἀνακριβειῶν καὶ συκοφαντιῶν κατὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου.

Παρατρέχοντες ἄλλας ἀναξίας λόγου λεπτομερείας τῆς ἀνταποκρίσεως, δηλοῦμεν ἐπισημῶς ὅτι ἀποτελεῖ ἀκατονόμαστον συκοφαντίαν τὸ γραφέν ἐν αὐτῇ ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ αὐτοῦ προσέτρεψε τὸν λαὸν νὰ καύσῃ τὸν ἐλληνοκαθολικὸν Ἐπισκοπικὸν ἐν Ἀθήναις ναὸν καὶ ὅτι ἐπειδὴ ὁ λαὸς ἐφάνη σωφρονέστερος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀρχηγοῦ του, δὲν ἐπραγματοποιήθη ἡ προτροπὴ αὐτῆ. Ὁ εὐφάνταστος ἀνταποκριτὴς παρουσάζει τὸν Ἀρχιεπίσκοπον φιλικῶς μὲν διακείμενον πρὸς τοὺς «καθολικοὺς λατίνους» καὶ τὸν Ἐπίσκοπον αὐτῶν Ἰωάννην Φιλιπούσην, ἀλλ' ἐκ μίσους πρὸς πάντα ἠνωμένον μετὰ τῆς Ρώμης «ἐλληνοκαθολικὸν» καταδιώκοντα τὸν «εἰρημικὸν καὶ φιλόφρονον» Ἐπίσκοπον τῶν Οὐνιτῶν Γεώργιον Χαλαβατζῆν. Ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι, οὗτος, ἐγκαθιδρυθεὶς ἐν Ἀθήναις ἀνευ ποιμνίου, δι' ἀθεμίτων μέσων προσπαθεῖ νὰ στρατολογήσῃ ὁπαδοὺς ἐκ τῶν ἀτυχῶν προσφύγων, ἐκμεταλλεῦόμενος τὴν δυστυχίαν των. Πρὸς τοῦτο ἐμφανίζεται ὡς ὀρθόδοξος, φέρων τὸ ἔνδυμα ὀρθοδόξου κληρικοῦ. Αἱ Δικαστικαὶ ἀρχαὶ ἀνέλαβον νὰ ἐξακριβώσωσι τὰς καταγγελίας δι' ἀνακρίσεως. Ἐκ τῆς δίκης ἤτις θὰ ἐπακολουθήσῃ θ' ἀποδειχθῇ ἡ ἀλήθεια.

Ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Γερμανικῆς ἐφημερίδος, διαστρέφων τὰ γεγονότα, γράφει ὅτι κατ' ἐντολήν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ φύλλα τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1928 ἤρξαντο ἐπιτιθέμενα κατὰ τοῦ οὐνίτου Ἐπισκόπου. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι μεταξὺ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ οὐνίτου Ἐπισκόπου ἀντημείφθη ἀλληλογραφία, χρονολογούμενη ἀπὸ τοῦ 1927 καὶ ἀναφερομένη εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς Οὐνίας. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν οὐνίτην Ἐπίσκοπον ὅπως ἀποβάλλῃ τὸ ὀρθόδοξον σχῆμα καὶ μὴ ἐξαπατᾷ δι' αὐτοῦ τοὺς ὀρθοδόξους παύσῃ δὲ τὸν διενεργούμενον προσηλυτισμὸν. Ὁ οὐνίτης Ἐπίσκοπος διὰ πολλῶν ἐζήτησε νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν, πρὶν ἢ δὲ λάβῃ τὴν εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν του ἀπάντησιν παρεκάλεσε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὅπως δημοσιεύῃ ἢ ἀλληλογραφία, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐντύπωσιν. Ὅντως δὲ ἐδημοσιεύθη αὐτὴ ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1928 μετὰ τῆς τελευταίας ἀπαντήσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀλληλογραφίας ὁ ἀνταποκριτὴς ὀνομάζει ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Οὐνιτῶν.

Δὲν ζητεῖ ἡ Ὁρθοδόξια, ὡς γράφει ὁ ἀνταποκριτὴς, «τὸ μοναδικὸν μονοπάλιον τῆς λατρείας ἐν Ἑλλάδι,» οὐδὲ πρόκειται ἐκ τῆς ἐπιχειμένης δίκης τῶν Οὐνιτῶν νὰ κριθῇ τὸ ζήτημα εἰς «οἱ ὁπαδοὶ τῆς μετὰ τῆς Ρώμης ἠνωμένης ἐλληνικῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας

προϋνται ἢ ὄχι δικαιομάτων» ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἀνεξέθεσκαία εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς χώρας ταύτης, οἱ δὲ ὄλαδοι παντὸς θεοσκευμάτης ἀπολαύουσιν ἀπολύτου ἐλευθερίας καὶ ἡσυχίας. Ὅλαδοι Ἑλληνοκαθολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι ἐκτὸς τῶν ἐλαχίστων προσηλυτισθέντων ὧν τιγες μετὰ τὰ τελευταία γεγονότα ἀπεσκόρθησαν ἤδη ἀπὸ τοῦ οὐνίτου ἐπισκόπου, ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ αὐτῶν, ὧν τὴν θεοσκευτικὴν ἐλευθερίαν οὐδεὶς δύνάται νὰ θίξῃ, πρόκειται περὶ τοῦ διεξαγομένου δι' ἀθεμίτων μέσων προσηλυτισμοῦ.

Ἡ ἐμφάνις τῶν οὐνιτῶν πανταχοῦ, δυστυχῶς, συνωθεύθη ὑπὸ ἀνωμαλιῶν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν πρῶττει ὅ, τι ἔπραξε πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης ΚΠόλεως Ἰωακείμ Γ'. ὅ, τι ἔπραξαν πανταχοῦ, ὅπου ἐνεφανίσθησαν οὐνίται, οἱ ὀρθόδοξοι Ἰεράρχαι.

Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ διωγμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, ὡς ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Γερμανικῆς ἐφημερίδος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Καινοθηρία.

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ συνταχθῇ ὁ δίκαιος ἡμῶν ἔπαινος τῶν ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως δημοσιευσασῶν ἐποικοδομητικὰ ἄρθρα ἐφημερίδων, καί, διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἐξαίρεσις, ἐγνωσθῇ δημοσίευμα ἐν πρῶτῃ ἐφημερίδι, μεταφράζον τὴν γνώμην γερμανοῦ ὀρθολογιστοῦ θεολόγου καθηγητοῦ περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ὡς ἀπλοῦ «θρύλου». Καὶ περὶ ταύτης μὲν ἔγραψεν ἀμέσως τὰ προσήκοντα ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Παν. Μπρατσιώτης. Ἄλλ' εἶνε τῇ ἀληθείᾳ ἀχαρακτήριστος ἢ κατὰ τοιαύτας μάλιστα ἱεράς ἡμέρας διαγωγῆτινων ἐκ τῶν δημοσιογράφων. Εἰ καὶ ὅλας ἀγευστοὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων, ἐκ τῶν πολυαριθμοτάτων κατὰ τὰς τοιαύτας ἐορτίους ἡμέρας ἐν τῷ παγκοσμίῳ τύπῳ ὑπὸ διαφόρων καθηγητῶν δημοσιευομένου ἄρθρων οἱ δημοσιογράφοι οὕτω ἐπιμένονοι νὰ προκρίνωσιν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα περισσότερον δηλητηριάξοισι τὴν θεοσκευτικὴν συνειδήσιν τῶν πιστῶν. Ἡ τῶν πολλῶν ἔκπαλαι εἰς τὰ αὐτὰ πίστις λογιζέται ὑπ' αὐτῶν τετριμμένον τι καὶ κοινόν, πᾶν δὲ τὸ ἀντίθετον ἐκλαμβάνεται ὡς ἐπιστημονικὸς τις χρυσός, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι «τὸ ἔγραψεν ὁ δεῖνα καθηγητὴς», ἐνῶ παραλλήλως ἄλλοι πολλοὶ καὶ πολὺ πρὸ αὐτοῦ, ἐπίσης καθηγηταί, ὑπεστήριξαν διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων τὰ ἄκρως ἐναντία Ἄλλ' ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καλὸν εἶνε νὰ λείψῃ τὸ τοιοῦτο καὶ ἀπὸ τοιαύτης δημοσιογραφίας «φῶς» καὶ νὰ ἀγνοῶσιν οἱ ἀναγνώσταί της τὰς σοφίας τῶν διαφόρων ξένων «καθηγητῶν».

Διεθνῆς ἠθικὴ.

Ἀτόπως τιγες ἐξερίσθησαν ἐπὶ τῷ ὅτι τὸ γνωστὸν τοῦ Βατικανοῦ ὄργανον «Osservatore Romano» εἶπε τὴν γνώμην του περὶ τῶν συγχρόνων πολιτικῶν πραγμάτων ἐξ ἀφορμῆς τοῦ μεγάλου κατ' αὐτὰς συναγμοῦ τῶν κρατῶν εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς. «Πρόκειται περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς εἰρήνης» — ἔγραφε τὰ ἐν λόγῳ

ὄργανον τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας — μετὴν προϋπόθεσιν τοῦ πολέμου. Καὶ σημερον εὐρισκόμεθα εἰς τὸ σημεῖον ἢ μὲν ὑπόθεσις νὰ ἦμε μία χίμαιρα, ἢ δὲ προϋπόθεσις μία πιθανότης. Καὶ οἱ ὄροι ἀνατρέπονται. Ἡ θέσις εἶνε ὁ πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη μία «ξορκισμένη» προϋπόθεσις. Ἡ εἰρήνη ἔχει μορφήν καὶ ὑποστασιν μόνου πάνοπλος μέχρις ὀδόντων. Τὸ νὰ ζῆ δὲ τις τὴν πάνοπλον εἰρήμην, εἶν εὖς νὰ ἐπαγγέλλεται τὴν φραγκισκανὴν πτωχείαν ἔχων πλήρη τὰ χαρτοφυλάκιά του ἀπὸ χρυσόν, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον ἐνῶ τὸν ἐπιβουλεύεται συγχρόνως, τὴν φιλαλήθειαν καθ' ἡν χρόνον ψεύδεται, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν θρησκείαν ἐνῶ βλασφημεῖ. Ἄλλὰ μετὰ παραδοξότητος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κυβερνᾷ κανεὶς τὸ πολὺ-πολὺ θὰ παύσῃ ἔως ὅτου οἱ ἄλλοι ἀντιληφθῶσι περὶ τίνος πρόκειται. «Ὅταν ὅμως ὅλοι χρησιμοποιοῦν τὸ παιγνίδιον αὐτὸ ὡς κοινὴν τέχνην διατηρήσεως τῆς ἰσορροπίας, τὸ παράδοξον γίνεται πραγματικότης. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν μιλιταρισμὸν ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὅλοι κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον διεκήρυξαν ἐκλιπόμενα διὰ παντός, καὶ ὅμως βλέπομεν σήμερον ἀναγεννώμενον πλέον ἐπικίνδυνον ἀπὸ τὴν τέφραν του.» Αὐτὰ ἐθεωρήθησαν ἀπροσάρμοστος πρὸς μίαν Ἐκκλησίαν πολιτικολογία. Ἡ κρίσις δὲν εἶνε ὀρθή. Ἡ Ἐκκλησία καθήκον ἔχει νὰ λέγῃ τὴν γνώμην της ἐπὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐν ἣ περιπτώσει βλέπει πλησσομένην τὴν πολιτικὴν ἠθικὴν. Ἡ ἠθικὴ εἶνε μία καὶ διὰ τὰ ἄτομα καὶ διὰ τὰς κοινωνικὰς καὶ διεθνεῖς σχέσεις. Καὶ ἐφ' ὅσον ὀπισθεν τῆς τόσο ἐυρείας συγχρόνου εἰρηνοφίλου κινήσεως ἀκούονται οἱ κρότοι τῶν πολεμικῶν ἐργοστασίων, βεβαίως ὀφείλει μία χριστιανικὴ Ἐκκλησία νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἀντινομίαν ταύτην ὡς παραδοξότητα, διὰ νὰ προλάβῃ τὴν εἰς ὀλεθρίαν πραγματικότητα μεταβολὴν της.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Δ. Ἱ. Σύνοδος ἐπανελάβε τὰς ἐργασίας της ἀπὸ τῆς παρελθούσης Ἑβδομάδος.

— Ἀποδεχθεῖσα τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, συμφωνῶν ἄλλως τε οὖσαν καὶ πρὸς σχετικὴν πρότασιν αὐτῆς, ἡ Δ. Ἱ. Σύνοδος ὄρισεν ὅπως τὸ Πάσχα ἐορτασθῇ, συμφώνως τῷ ἰσχύοντι Πασχαλίῳ κανόνι, τῇ 5 Μαΐου καὶ ὅπως, ὅλας ἐξαιρετικῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, αἱ τέσσαρες πρὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἡμέραι τῆς καθ' ἡν αὕτη συμπίπτει Ἑβδομάδος θεωρηθῶσιν ἡμέραι νηστείας.

— Ὡσαύτως ἡ Δ. Ἱ. Σύνοδος ὄρισεν ὅπως, συμφώνως τῇ διατάξει τοῦ Τυπικοῦ, ἡ ἀκολουθία τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ψαλῆ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου, ἢ δὲ τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου τὴν Τρίτην τῆς Διακαινησίμου.

— Ἡ Δ. Ἱ. Σύνοδος μελετήσασα ἐνέκρινε τὸ ὑποβληθὲν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου «Κυριακοδρομίου», ἥτοι πίνακα τῶν καθ' ἅπαν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος ἀναγιγνωσκόμενων Ἀποστολικῶν καὶ Εὐαγγελικῶν περικοπῶν, συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ

Γραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Ἐμμανουὴλ Φαο-
λέκα.

— Διὰ Διατάγματος τῆ 30 Ν)βρίου π. ἔ. ἐκδοθέν-
τος καὶ τῆ 5ῃ Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους καταχω-
ρισθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 256 φύλλον τῆς Ἐφη-
μερίδος τῆς Κυβερνήσεως συνεχωνεύθη ἡ Ἱερά Μονή
«Μυροκόβου» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ
Σταγῶν εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν τοῦ Προφήτου Ἡ-
λίου, τῆς ἐπονομαζομένης «Πύρρος» τῆς αὐτῆς Μη-
τροπόλεως.

— Διὰ Διατάγματος τῆ 18 Δεκεμβρίου 1928 ἐκ-
δοθέντος καὶ τῆ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ ἔτους κα-
ταχωρισθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 197 φύλλον τῆς Ἐ-
φημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐκαρτίσθη τὸ ὑπόλοιπον
τῆς ποινῆς τοῦ ἐνός καὶ ἡμίσεως ἔτους ἀργίας ἀπὸ
πάσης ἱεροπραξίας μετ' ἰσοχρόνου στέρησεως τῶν ἐκ
τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ δικαιωμάτων δυνάμει τῆς ὑπ'
ἀριθμ. 261 (1927) ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δι-
καστηρίου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν εἰς τὸν ἱερέα Σταμ.
Δεδεγκίκαν, ἐφημέριον Κουνουπιστῆς τῆς Ἱερᾶς Μη-
τροπόλεως Ὑδρας καὶ Σπετσῶν.

— Διὰ Διατάγματος τῆ 18 Δεκεμβρίου 1928 ἐκ-
δοθέντος καὶ τῆ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ ἔτους κα-
ταχωρισθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 197 φύλλον τῆς
Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη ἡ ἐκτέλεσις
τῆς ποινῆς τῆς ἐπιβληθείσης εἰς τὸν Ἱερομόναχον
Κοσμᾶν Καραμπεταν ἀδελφὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τα-
ξιαρχῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ
Αἰγιαλείας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 28 ἔ. ἔτ. ἀποφάσεως
τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπό-
λεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας τῆς διεισοῦς ἀργίας
ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας καὶ ἐνός ἔτους σωματικοῦ
περιορισμοῦ ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Χαλ-
κίδος Ἱεράν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Βάθειας.

— Διὰ Διατάγματος τῆ 18 Δεκεμβρίου 1928 ἐκ-
δοθέντος καὶ τῆ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ ἔτους κατα-
χωρισθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 197 φύλλον τῆς Ἐ-
φημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐκαρτίσθη τὸ ὑπόλοιπον
τῆς ποινῆς τῆς ἐπιβληθείσης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 26
τῆς 9 Ν)βρίου 1927 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ
Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων
καὶ Αἰγιαλείας εἰς τὸν Ἱερομόναχον τῆς Ἱερᾶς Μο-
νῆς Ταξιαρχῶν Παρθένιον Δουμουλιαν.

— Διὰ Διατάγματος τῆ 30 Νοεμβρίου 1928 ἐκδο-
θέντος καὶ τῆ 8 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατα-
χωρισθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 236 φύλλον τῆς Ἐφη-
μερίδος τῆς Κυβερνήσεως, μετεφέρθη ἡ ἔδρα τῆς
Ἱερᾶς Μονῆς Παλαιοκαρῶς τῆς Ἱερᾶς Μητροπό-
λεως Ἐλασσῶνος εἰς τὴν μετ' αὐτῆς ἠνωμένην Ἱε-
ράν Μονὴν τῆς Ἀναλήψεως τῆς αὐτῆς Μητροπό-
λεως.

— Διὰ Διατάγματος τῆ 18ῃ Δεκεμβρίου 1928 ἐκ-
δοθέντος καὶ τῆ 24 τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ ἔτους κα-
ταχωρισθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 274 φύλλον τῆς Ἐ-
φημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὸ χωρίον Χωματάδα
τοῦ τέως Δήμου Μεθώνης, ἀπεσπίασθη ἐκ τῆς ἐνο-
ρίας τοῦ χωρίου Γάμου, καὶ ἀπατέλεσεν ἰδίαν ἐνο-
ρίαν, με' ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τῆς Παναγίας τῆς Μυρ-
τιδιωτίσης.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φανα-
ριοφασάλων κ. Ἰεζεκιὴλ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χρι-
στουγένων κατήρτισεν ἐπιτροπὴν ἐράνων διὰ τοὺς
πτωχοὺς ὑπὸ τὴν προεδρίαν του ἐκ τοῦ Δημάρχου,
Εἰσαγγελέως, Ἀστυνόμου, Προέδρων τοῦ Ἐμπορικοῦ
Γεωργικοῦ καὶ Ἐπαγγελματικοῦ Συλλόγου, ἧτις ἐπὶ
τρεῖς ἡμέρας περιελθοῦσα τὴν ἀγορὰν Καρδίτσης συ-
νέλεξε 40.000 δρ. ἃς διένειμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, τοὺς
πρόσφυγας καὶ τοὺς φυλακισμένους. Τὰ ὑπὸ τὴν ἐπο-
πτεῖαν τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱερᾶς Μητροπό-
λεως Θεσσαλιώτιδος κ. Κυρίλλου Καρπαλιώτου Φι-
λόπταχα Ἐνοριακὰ Ταμεῖα τῶν Κυριῶν Καρδίτσης
ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγένων ἐνήργησαν λα-
χεῖον ὅπερ ἀπέδωκεν εἰσπραξίν 12.000 δρ. διανεμη-
θεῖσαν κατ' ἐνορίας. Ὅμοίως ἐπροίκισε διὰ δρ. πέντε
χιλιάδων μίαν ἄπορον κόρην διὰ κλήρου ἐκ τῶν πτω-
χῶν κορασιῶν Καρδίτσης. Ἡ κλήρωσις ἐγένετο κατὰ
τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγένων ὑπὸ ἐπιτροπῆς ὀρι-
σθείσης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ἐκ τοῦ Εἰσαγγε-
λέως κ. Κ. Ἡλιάδου τοῦ Διοικητοῦ τῆς Χωροφυ-
λακῆς κ. Χ. Σταβάρα καὶ τοῦ Τραπεζίτου κ. Κ. Τσα-
γανοπούλου ἐκ καταλόγου 76 κορασιῶν καταρτισθέν-
τος ὑπὸ τῶν Ἱερέων. Ὁ κληρὸς ἠνόνησε τὴν ἄπορον
καὶ ὄρφανὴν σεμνὴν κορασίδα Βαία Μπανιά. Ἐμέ-
τηρσεν ἀμέσως εἰς τὸν Τραπεζίτην κ. Κ. Τσαγανό-
πουλον δραχμὰς πεντακισχιλίας ἃς θὰ κρατήσῃ οὗτος
ἐπὶ τόκῳ 15 ο|ο μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου. Εἰς τὴν
προικισθεῖσαν οὕτως προσεφέρθησαν ὑπὸ ἄλλων διά-
φορα δῶρα, ἐκδήλωσις ἀρίστη τῆς φιλανθρωπικοῦ πρα-
ξέως.

— Διὰ προεδρικοῦ διατάγματος διορίσθη τακτι-
κὸς Καθηγητῆς τῆς ἔδρας τῆς ἐρμηνείας τῶν Ὁ' καὶ
τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Παλ. Διαθήκην ὁ δι' αὐτὴν
πρό τινος ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς παμψηφεί προ-
ταθεὶς κ. Π. Μπρατσιώτης, τέως ἔκτακτος Καθηγη-
τῆς τῆς ἔδρας τῆς Βιβλικῆς Ἱστορίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΡΗΠΟΛΕΩΣ

Ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Τραπεζίας κ. Ἀλέξανδρος
Ζῶτος κληθεὶς ὡς καθηγητῆς τῆς Ὁρθοδόξου θεο-
λογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου
Βαρσοβίας διορίσθη ἅμα ὑπὸ τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρ-
χείου καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ παρὰ τῇ αὐτοκε-
φάλῳ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Πολωνίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

— Ἡ Α.Θ.Π. ἐπισκεψαμένη τὸν νέον Πατριαρ-
χὴν τῶν Κοπτῶν ἐγένετο δεκτὴ ἐν τῷ κοπτικῷ ναῷ
καὶ τῇ πατριαρχικῇ αἰθούσῃ διὰ τελετῆς μεγαλοπρε-
ποῦς. Οἱ δύο Πατριαρχαὶ ἀντήλλαξαν ἐγκαρδίους προσ-
ρήσεις καὶ εὐχὰς

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δημητρίου Π. Παππούλια τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ
Ἀστικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Περί
τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἑλλήνων νομικῶν ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς
Ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου. Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ
πρώτῳ συνεδρίῳ τῶν Ἑλληνικῶν δικηγορικῶν συλλόγων.
Ἀθῆναι 1928.

Ἐγκόλιον Ἡμερολόγιον τοῦ «Ἐκκλησ. Φόρου» τῶν
Πατριαρχ. Ἀλεξανδρείας 1929. Ἔτος ΙΘ'. Ἀλεξάνδρεια.
Ἐμμανουὴλ Γ. Φαολέκα, Γραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκο-
πῆς Ἀθηνῶν, Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον
τοῦ ἔτους 1929. Ἔτος ἕκτον. Ἀθῆναι.